

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Yttrande

1 (4)

Datum
2023-03-30

Ärendebeteckning
509-243-2023

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
cc. angelica.hage@regeringskansliet.se

Remiss av promemorian Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg

Er beteckning: KN2023/01921

Sammanfattning

Länsstyrelsens yttrande är avgränsat till de delar av remissen som gäller den föreslagna förändringen i miljöbalken. När det gäller frågor som kopplar till joniserande strålning hänvisar länsstyrelsen till SSM.

Länsstyrelsen i Uppsala län anser att förändringen av 17 kap 6 a § bör begränsas till ett borttagande av enbart första punkten i 6 a §. Andra punkten i paragrafen bör behållas vilket i praktiken skulle innebära att lokaliseringen av nya reaktorer begränsas till de platser där det redan finns kärnkraftsreaktorer i drift, men att antalet reaktorer inte begränsas eller när de kan tas i drift.

När det gäller andra punkten i 6 a § så anser länsstyrelsen att i det fall nya platser för reaktorer ändå ska medges behövs en utredning genomföras av hur behovet av utökad elproduktion kan mötas på ett snabbare och mer kostnadseffektivt. Utpekande av nya platser för en eventuell etablering av ny kärnkraft bör hanteras inom ramen för en sådan utredning, eftersom val av nya platser ändå kan behöva regleras.

Länsstyrelsens förslag motiveras av att det är svårt att överblicka konsekvenserna av att den föreslagna förändringen som öppnar upp för nya platser. Lokaliseringsprövningen av en ny plats för kärnkraft bedöms vara komplex och utgången oviss på grund av de frågeställningar som följer av denna typ av kärntekniks verksamhet. Prövningen bedöms därför vara mycket resurskrävande för länsstyrelsen men även för alla övriga parter.

Att nyttja nuvarande platser för nya reaktorer innebär att befintlig infrastruktur för kraftöverföring mm kan användas, och återanvändas när reaktorer tas ur drift. På dessa platser finns också kompetens för att sköta driften av en kärnteknisk verksamhet. Den lokala acceptansen bedöms också kunna bestå och tillåtlighetsprövningen bedöms vara mindre komplex. Länsstyrelserna i respektive län har också en kunskap och

erfarenhet för att kunna hantera den samordnade rollen kopplad till den beredskap som krävs när länet inrymmer kärnkraftsreaktorer i drift.

Länsstyrelsens roll i tillstånds- och tillåtlighetsprövning

Länsstyrelsen i Uppsala län har en lång erfarenhet av att arbeta med prövning och tillsyn avseende kärnkraft samt slutförvaring av radioaktivt avfall vid de kärntekniska anläggningarna i Forsmark. Länsstyrelsen kan konstatera att prövningarna av utbyggd kärnteknisk verksamhet i form av slutförvar av radioaktivt avfall i Forsmark har varit mycket resurskrävande för alla parter. Prövningsprocessens utformning bedöms ändå som mycket relevant för att kunna hantera verksamheter som genererar och hanterar högaktivt radioaktivt bränsle.

Lokaliseringsprövningen med beslut om tillåtlighet av utökad respektive nytt förvar av radioaktivt avfall i Forsmark är processer som har tagit 5 till 10 år efter inlämnad ansökan. Länsstyrelsen bedömer att tidsåtgången för prövningen av ny plats för en eller flera kärnkraftsreaktorer kan ta flera år i anspråk, där såväl regeringens tillåtlighetsbeslut som efterföljande tillståndsbeslut kan överklagas.

I likhet med stora solcellsanläggningar och vindkraft där företag söker tillstånd parallellt på flera platser, eftersom det kommunala vetot leder till en hög procentuell andel nekade tillstånd, kan kärnkraftsaktörer komma att pröva flera möjliga lokaliseringar för nya anläggningar parallellt för att öka möjligheten till beviljad tillåtlighet. Generellt är länsstyrelsens förutsättningar för att vara delaktig i flera stora parallella prövningar begränsad och dessa resurser kan vara bättre att reservera för en snabbare hantering av tillståndsärenden hos andra typer av verksamheter. Av det skälet kan industrins behov i ett större perspektiv troligen bättre främjas av att uppförandet av nya reaktorer i ett första steg styrs till de befintliga etableringarna av kärnkraft vid Forsmark, Ringhals och Oskarshamn. I det fall 6 a § upphävs i sin helhet behöver länsstyrelsen tillföras ytterligare resurser för att kunna fylla sin roll att bevaka de allmänna intressena som part inom ramen för tillkommande prövningar.

Konsekvenser

I promemorian nämns inte något om riskerna med ett ökat antal kärnkraftverk. Sannolikheten för ett kärnkraftshaveri med radioaktiva utsläpp är inte noll. Även om sannolikheten för ett haveri med radioaktiva utsläpp är låg så är konsekvenserna desto större. En riskvärdering bör göras inför en lagändring, i synnerhet om en lagändring öppnar upp för att ta nya platser i anspråk.

Konsekvenser för länsstyrelsen

I promemorian dras slutsatsen att förslaget inte medför några andra konsekvenser för myndigheterna än nya tillståndsärenden vid Strålsäkerhetsmyndigheten och mark- och miljödomstolarna. Länsstyrelsen i Uppsala vill påminna om att även länsstyrelserna har en stor roll i prövningarna. Den största ekonomiska konsekvensen för ett län med kärnkraft är dock att respektive länsstyrelse och berörda kommuner måste bygga upp en kärnkraftsanpassad krisorganisation. Detta är en stor och löpande kostnad som förbisetts i promemorian.

Utredning av alternativ för att möte behovet av elproduktion

Om regeringen efter sammanställning av remissvaren inte delar länsstyrelsens uppfattning om att behålla andra punkten i 6 a § så förordas att frågan om upphävande av förbudet om nya platser för kärnkraftsreaktorer utreds med ett fokus på det bakomliggande syftet.

I promemorian så motiveras förändringen i 17 kap av ett ökat behov av elproduktion. Ifall det behovet bättre kan mötas med andra åtgärder än nya platser för reaktorer framgår inte av promemorian. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att en avvägning görs om det finns alternativ som snabbare och effektivare kan möta behovet av ökad tillgång till el med låga utsläpp av växthusgaser. Enligt länsstyrelsen uppfattning finns det starka skäl för att i en utredning närmare studera behovet och också peka ut platser för en eventuell etablering av nya reaktorer.

En sådan utredning bör inkludera en utredning av förutsättningarna för ytterligare förstärkningar av det nationella transmissionsnätet för att mer effektivt kunna distribuera elöverskott från t.ex. vind- och vattenkraft från en region till en annan över längre sträckor. De alternativ som framkommer kan då vägas mot alternativ med nya platser för reaktorer. Länsstyrelsen bedömer att i de fall nya reaktorer ska uppföras på nya platser så kan dessa lokaliseringar behöva styras till platser där de kan ge ett särskilt viktigt bidrag till kraftöverföringen i det nationella transmissionsnätet, vilket bör vara en analys som inryms i ett utredningsuppdrag.

Utredningen bör också ha ett systemperspektiv och inkludera alternativ där annan överföringsteknik av energi nyttjas än överföring av el via det nationella transmissionsnätet. Små modulära reaktorer baserad på såväl känd som ny reaktorteknik på befintliga platser för kärnkraft skulle kunna nyttjas för produktion av vätgas. Det finns etablerad teknik för att överföra relativt stora mängder energi i form av gas via rörledningar i hav och på land samt via fartygstransporter till de platser där behovet är stort och energin sedan nyttjas.

Avfallshanteringen som omfattas av tillåtlighetsbeslut för slutförvar av radioaktivt avfall från nuvarande reaktorer kopplar mot en teknik som är specifikt utvecklad mot bränslet från dessa reaktorer. Det mest radioaktivt avfallet från nya reaktortyper kan troligen inte utan närmare utvärdering och ny prövningsprocess använda den metod¹ och kapsling som tillåtlighetsprövats. Svensk kärnbränslehantering AB som har åtagits sig att hantera och slutförvara avfallet i Sverige från dagens reaktorer ägs av befintliga verksamhetsutövare. På vilket sätt radioaktivt avfall från reaktorer på nya platser ska hanteras och slutförvaras behöver också utredas.

I övrigt så kan det finnas skäl att även utreda möjligheterna att använda restvärme/spillvärme från nya reaktorer om dessa enbart etableras vid nu befintliga platser för kärnkraft i jämförelse med nya plaster där ny elproduktion med kärnkraft skulle kunna ge en särskild stor nytta. En utredning som avhandlar lämpliga platser för nya reaktorer, relativt alternativa sätt att uppfylla behovet av ökad tillgång till el, ger också förutsättningar för att en eventuell lokaliserings- och tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken kopplad till en utpekad möjlig plats för en ny reaktor blir mer förutsägbar.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande Landshövding Cecilia Magnusson med miljöskyddshandläggare Bernt Forsberg som föredragande. I den slutliga beredningen har också vikarierande länsråd Kristina Jansson avdelningschef miljöavdelningen Lennart Nordvarg samt chef för miljöskydds-enheten Ida Lindén, chef vid enheten för vatten- och naturtillsyn Urban Westerlind, klimat- och energistrateg Aino Inkinen samt länsjurist Anna Runius deltagit.

¹ KBS-3 metoden